

BARNE- OG FAMILIEDEPARTEMENTET
Postboks 8036 DEP
0030 OSLO

Deres referanse

Vår referanse
20/02394-1

Dato
18.06.2020

Høringsuttalelse - Forslag til endringer i barnevernloven - Kompetanse varsling til fornærmede eller etterlatte og regulering av bruk av sakkyndige i barnevernet

1. Innledning

Vi vil det i det følgende avgi høringsinnspill til Barne- og familiedepartementet sitt forslag om å regulere bruk av sakkyndige i barnevernet. Innspillet omhandler hovedsakelig forslag til ny lovhjemmel i barnevernloven § 2-6 som gir departementet adgang til å gi forskrift om krav til sakkyndiges mandater, rapporter og egenerklæringer.

Datatilsynet støtter departementets forslag om en forskriftshjemmel som skal bidra til en klargjøring av de sakkyndiges mandat og rapporter i barnevernssaker. En slik klargjøring vil kunne bidra til en presisering av hva som er formålet med behandlingen av personopplysninger, og på den måten styrke personvernet til barn og unge som kommer i kontakt med barnevernet. Barn og unge som kommer i kontakt med barnevernet vil ofte oppleve et betydelig inngrep i deres personvern. Av hensyn til deres rettsikkerhet er det viktig at inngrepene er forholdsmessige og i tråd med personvernregelverket.

I henhold til personvernforordningens prinsipper for behandling av personopplysninger i artikkel 5 flg. skal blant annet at personopplysninger kun samles inn for spesifikke, uttrykkelige, angitte og berettigede formål. Personopplysningene som samles inn skal heller ikke viderebehandles på en måte som er uforenelig med disse formålene.

2. Oppsummering:

- Datatilsynet anbefaler departementet å vurdere hva som er lovlig behandlingsgrunnlag for de(n) sakkyndiges behandling av personopplysninger etter personvernforordningen.
- Det bør konkretiseres nærmere i forskriften som skal regulere de(n) sakkyndiges mandat og rapport hvem som er behandlingsansvarlig og databehandler for personopplysningene som samles inn.
- Departementet bør klargjøre i forskriften som skal regulere de(n) sakkyndiges mandat og rapport hvordan innsynsretten etter personvernforordningen skal forstås hva gjelder sakkyndige rapporter i barnevernet, og forholdet til partsinnsyn mm. etter forvaltningsloven bør avklares.

3. Lovlig behandlingsgrunnlag

Det er uklart for Datatilsynet om departementet har vurdert kravet til lovlig behandlingsgrunnlag for den behandlingen av personopplysninger den sakkyndige skal behandle i rapporten. I en sakkyndig rapport vil det behandles personopplysninger og særlige kategorier personopplysninger om de(n) barnevernssaken gjelder. Rapporten vil også kunne inneholde personopplysninger om personer som står barnet nært så som søsken, foreldre, besteforeldre, venner, lærere, naboer mm.

En behandling av personopplysninger er kun lovlig dersom den oppfyller minst ett av vilkårene i personvernforordningen artikkel 6 nr. 1 flg. Behandling av særlige kategorier personopplysninger er som hovedregel forbudt med mindre ett av unntakene i personvernforordningen artikkel 9 nr. 2 flg. er oppfylt.

Datatilsynet mener at en forskrift som skal regulere de(n) sakkyndiges mandat og rapport bør tydeliggjøre hva som er det lovlige behandlingsgrunnlaget etter personvernforordningen. Det er viktig av flere grunner:

- For det første er det som nevnt et krav etter personvernforordningen å ha et lovlig behandlingsgrunnlag.

- For det andre vil ofte en behandling av personopplysninger i en sakkyndig rapport være en viderebehandling av opplysninger knyttet til en barnevernssak. Viderebehandling av personopplysninger er kun lovlig dersom det er i tråd med formålene opplysningene ble samlet inn for, jf. artikkel 5 nr. 1 bokstav b. Det vil derfor være nødvendig å se nærmere på hva som er lovlig behandlingsgrunnlag og formålet med behandlingen av personopplysninger på det tidspunktet opplysningene ble samlet inn første gangen, for dernest å ta stilling til hva som er lovlig behandlingsgrunnlag når den sakkyndige viderebehandler disse opplysningene.

- For det tredje har den registrerte rett til å få informasjon i en egen personvernerklæring om blant annet hvem som er behandlingsansvarlig, formålet med behandlingen og hva som er lovlig behandlingsgrunnlag, jf. personvernforordningen artikkel 13 flg. Den registrerte vil også kunne ha rett på innsyn i egne personopplysninger iht. personvernforordningen artikkel 15 med mindre unntakene etter personopplysningsloven § 16 kommer til anvendelse. Datatilsynet mener det er fornuftig at departementet vurderer hvorledes innsynsretten og den registrertes øvrige rettigheter etter personvernregelverket skal tolkes og praktiseres i lys av forvaltningslovens krav til saksbehandling og de enkelte partsrettighetene. Dette bør forklares nærmere i forskriften som skal regulere de sakkyndiges arbeid på oppdrag fra barnevernet.

4. Den behandlingsansvarlige og databehandler

I henhold til personvernforordningen artikkel 4 første ledd nr. 7 er den behandlingsansvarlige den som alene eller sammen med andre bestemmer formålet med behandlingen av personopplysninger og hvilke midler som skal benyttes. En databehandler er den som behandler personopplysninger på vegne av den behandlingsansvarlige, jf. art. 4 nr. 8.

Datatilsynet kan ikke se at departementet har vurdert hvem som er behandlingsansvarlig for behandlingen av personopplysninger i en sakkyndig rapport i barnevernet. Vi mener det er viktig å klargjøre dette ansvaret når det skal utarbeides en forskrift som skal regulere mandatet og arbeidet til de sakkyndige, slik at ansvaret for den registrertes personvern blir plassert klart og tydelig.

I forslaget vises det til ulike oppdragsgivere som bestiller rapporter fra de sakkyndige i barnevernet. Departementet foreslår at det for hvert enkelt oppdrag skal konkretiseres hva de sakkyndige skal undersøke nærmere. Med andre ord, så vil formålet med behandlingen av personopplysninger kunne variere fra oppdrag til oppdrag, og det blir dermed oppdragsgiveren som må konkretisere nærmere hva formålet med behandlingen av personopplysninger skal være. Det kan tolkes i retning av at oppdragsgiver er behandlingsansvarlig og den som må sørge for at personvernet til den registrerte blir ivaretatt i henhold til personvernregelverket.

Databehandler er den som behandler personopplysninger på vegne av den behandlingsansvarlige. I den her sammenhengen vil det være nærliggende å legge til grunn at den sakkyndige behandler personopplysninger om de(n) registrerte på vegne av oppdragsgiver så som barnevernet og private parter. I så fall skal det inngås en databehandleravtale mellom partene slik at behandlingen av personopplysninger og deling av blant annet sensitive personopplysninger foregår i kontrollerte og sikrede former og prosesser, jf. personvernforordningen artikkel 28.

Vi viser for øvrig til den behandlingsansvarliges forpliktelser i personvernforordningen artikkel 24 flg. Det er viktig å presisere at personopplysningsloven og personvernforordningen ikke får anvendelse for saker som behandles eller avgjøres i medhold av rettspleielovene så som tvisteloven, jf. personopplysningsloven § 2 nr. 2 bokstav a.

5. Avslutningsvis

Avslutningsvis vil Datatilsynet bemerke at vi mener departementet bør forklare nærmere hvordan forskrift om krav til helsepersonells attester, erklæringer o.l. skal få tilsvarende anvendelse for sakkyndige som ikke er helsepersonell. Barnevernet samler inne betydelig flere personopplysninger enn det som kun relaterer seg til fysisk og mental helse. Det vil derfor være hensiktsmessig om departementet kan forklare nærmere hvilke likheter og ulikheter det er mellom attester som utarbeides i helsevesenet og rapporter som fagkyndige utarbeider i barnevernet. Dette for å unngå ulik praktisering av regelverket samt styrke kvaliteten i de(n) sakkyndiges arbeid.

Med vennlig hilsen

Bjørn Erik Thon
direktør

Charlotte Bayegan
juridisk seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen håndskrevne signaturer